

PAREX INDEKSS

LATVIJAS UZŅĒMĒJU APTAUJAS
ATSKAITE

2004. gada jūnijs

SATURA RĀDĪTĀJS

Pētījuma tehniskā informācija	3
Statistiskās kļūdas novērtēšanas tabula	5
Terminu skaidrojums	6
Galvenie secinājumi	7
Atskaites analītiskā daļa	16 - 30
1. Parex indekss un apakšindeksi 2004. gada martā un jūnijā	17
2. Parex indekss dažādās uzņēmēju grupās	18
3. Vispārējās ekonomiskās aktivitātes apakšindeksi	19
4. Nozaru ekonomiskās aktivitātes apakšindeksi	20
5. Nozares konkurences apakšindeksi	21
6. Uzņēmuma apgrozījuma apakšindeksi	22
7. Uzņēmuma rentabilitātes apakšindeksi	23
8. Uzņēmuma finansiālā stāvokļa apakšindeksi	24
9. Darbinieku skaita apakšindeksi	25
10. Investīciju apjoma apakšindeksi	26
11. Uzņēmumu ieguvumu/ zaudējumu vērtējums pēc Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā	27
Atskaites tehniskā daļa	31
1. Sakiet, lūdzu, vai, Jūsaprāt, šobrīd salīdzinot ar iepriekšējiem 6 mēnešiem?	
1.1. Vispārējā ekonomiskā aktivitāte valstī	32
1.2. Ekonomiskā aktivitāte Jūsu nozarē.....	33
1.3. Konkurence Jūsu nozarē	34
1.4. Jūsu uzņēmuma apgrozījums	35
1.5. Jūsu uzņēmuma rentabilitāte	36
1.6. Jūsu uzņēmuma finansiālais stāvoklis	37
1.7. Darbinieku skaits Jūsu uzņēmumā	38
1.8. Investīciju apjoms Jūsu uzņēmumā	39
2. Sakiet, lūdzu, vai, Jūsaprāt, nākamajos 6 mēnešos...	
1.1. Vispārējā ekonomiskā aktivitāte valstī	40
1.2. Ekonomiskā aktivitāte Jūsu nozarē.....	41
1.3. Konkurence Jūsu nozarē	42
1.4. Jūsu uzņēmuma apgrozījums	43
1.5. Jūsu uzņēmuma rentabilitāte	44
1.6. Jūsu uzņēmuma finansiālais stāvoklis	45
1.7. Darbinieku skaits Jūsu uzņēmumā	46
1.8. Investīciju apjoms Jūsu uzņēmumā	47
3. Ko Jūsu uzņēmumam vairāk ir devusi Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā?.....	48
4. Vai kopš 1. maija Jūs/ Jūsu uzņēmums ir saskāries ar kādām neplānotām problēmām, kas saistītas ar Latvijas iestāšanos ES.....	49
Aptaujas anketa	51

LATVIJAS UZŅĒMĒJU APTAUJAS TEHNISKĀ INFORMĀCIJA

ĢENERĀLAIS KOPUMS	Latvijas uzņēmumi
PLĀNOTĀS IZLASES APJOMS	750 respondenti
SASNIEGTĀS IZLASES APJOMS	750 respondenti
IZLASES METODE	Kvotu izlase pēc uzņēmēju datu bāzes no CSP, www.zl.lv un www.118.lv
APTAUJAS VEIKŠANAS METODE	Telefonintervijas, WEB intervijas
ĢEOGRĀFISKAIS PĀRKLĀJUMS	Visa Latvija
APTAUJAS VEIKŠANAS LAIKS	01.06.2004. līdz 14.06.2004.

MĒRĶA GRUPAS	Uzņēmumi atbilstoši NACE kodiem	Plānotās kvotas	Sasniegtās kvotas
	A02	14	14
	B	2	2
	C	2	2
	D	124	124
	E	25	25
	F	59	59
	G	165	165
	H	11	11
	I	128	128
	J	42	42
	K	83	83
	M	38	38
	N	23	23
	O	34	34
	Kopā	750	750

Intervētāju skaits	10
Realizēto WEB interviju skaits	14
Realizēto telefoninterviju skaits	736
Vidējais intervijas ilgums	3.14 min.
Garākais intervijas ilgums	17.70 min.
Īsākais intervijas ilgums	0.63 min.
Kopējais nerespondences skaits	557

Nerespondences iemesli:	Skaits	Procentuālais īpatsvars (%)
Līnija ir aizņemta, neviens neatbild	65	11.7
Persona nevēlas piedalīties šajā aptaujā	163	29.3
Telefona numurs ir mainīts/ vairs neeksistē	35	6.3
Privātpersonas telefona numurs (dzīvoklis)	4	0.7
Persona neatbildst mērķa grupai; nenosakāma kļūda	11*	2.0
Atzvanišanas (sarunātas) zvanīšanas brīdī bijis aizņemts telefons	32	5.7
Pārtraukta intervija (intervijas laikā, respondents ir atteicies to turpināt)	14	2.5
Fakss vai automātiskais atbildētājs	50	9.0
Neaizpildītas WEB aptaujas nezināmu iemeslu dēļ	183	32.9
Kopā	557	100

*- persona neatbildta mērķa grupai, nenosakāma kļūda, ja firmas vadība ir nomainījies un kontaktpersona nevar atbildēt vai arī vadītājs ir ārzemēs

Pētījums/ projekts: Parex uzņēmēju aptauja

Reģions	Skaitis	Procentuālais Īpatsvars (%)
Rīga	468	62.4
Vidzeme	90	12.0
Kurzeme	80	10.7
Zemgale	45	6.0
Latgale	67	8.9
Kopā	750	100

Projekta vadītāja	Dace Cālīte
Projekta vadītājas asistente	Ilze Saviča
Aptaujas vadītāja	Ilze Grase
Datu masīva veidotāja	Saiva Brežinska

TERMINU SKAIDROJUMS

IZLASE

Latvijas uzņēmēji dažādas tautsaimniecības nozarēs (nozaru kvotas izveidotas balstoties uz to īpatsvaru veidojot LR IKP)

NACE kods – kods, pēc kura uzņēmums reģistrēts Centrālā Statistikas pārvaldē

NOZARE:

Industrijas nozares NACE kodi: A, B, C, D

Pakalpojumu nozares NACE kodi: E, H, I, K, M, N, O

Būvniecības nozares NACE kodi: F

Tirdzniecības nozares NACE kodi: G, J

APGROZĪJUMS

Uzņēmuma finansiālais apgrozījums pēdējā finanšu gada laikā

APDZĪVOTĀS VIETAS TIPS

Pilsēta – Republikas 6 lielākās pilsētas (Jelgava, Daugavpils, Jūrmala, Ventspils, Rēzekne, Liepāja)

Rajonu centri – citas Latvijas Republikas nozīmes pilsētas

Mazpilsētas

Pagasts/ lauki

DARBINIEKU SKAITS UZŅĒMUMĀ

Kopējais uzņēmumā nodarbināto personu skaits

STATISTISKĀS KĻŪDAS NOVĒRTĒŠANAS TABULA

Pētījuma rezultātos vienmēr pastāv zināma *statistiskās kļūdas* varbūtība. Analizējot un interpretējot pētījumā iegūtos rezultātus, to vajadzētu ņemt vērā. Tās atšķirības, kuras iekļaujas statistiskās kļūdas robežās jeb ir mazākas par to, var uzskatīt par *nenozīmīgām*.

Statistiskā kļūda tiek aprēķināta pēc sekojošās formulas:

$$SK = q \times \sqrt{\pi \times (100 - \pi) / n}$$

kur :

SK - statistiskā kļūda

q - koeficients, kas pie 95% varbūtības ir vienāds ar 1.96

π - pētījumā iegūtais respondentu atbilžu procentuālais sadalījums

n - respondentu skaits

Lai ērtāk un ātrāk noteiktu statistisko mērījuma kļūdu, ir lietderīgi izmantot statistiskās kļūdas novērtēšanas tabulu.

PĒTĪJUMA REZULTĀTU STATISTISKĀS KĻŪDAS NOVĒRTĒŠANAS TABULA
(ar 95 % varbūtību)

Procentuālais atbilžu sadalījums (%)	Respondentu skaits [N] =															
	50	75	100	200	300	400	500	600	700	800	900	1000	1100	1200	1500	2000
1 vai 99	2.8	2.2	1.9	1.4	1.1	1.0	0.9	0.8	0.7	0.7	0.6	0.6	0.6	0.5	0.5	0.4
2 vai 98	3.9	3.2	2.7	1.9	1.6	1.4	1.2	1.1	1.0	1.0	0.9	0.9	0.8	0.8	0.7	0.6
4 vai 96	5.4	4.5	3.8	2.7	2.2	1.9	1.7	1.6	1.5	1.4	1.3	1.2	1.2	1.1	1.0	0.9
6 vai 94	6.6	5.4	4.7	3.3	2.7	2.3	2.0	1.9	1.8	1.7	1.6	1.5	1.4	1.3	1.2	1.0
8 vai 92	7.5	6.1	5.3	3.8	3.1	2.7	2.4	2.2	2.0	1.9	1.8	1.7	1.6	1.5	1.4	1.2
10 vai 90	8.3	6.8	5.9	4.2	3.4	2.9	2.6	2.4	2.2	2.0	2.0	1.9	1.8	1.7	1.5	1.3
12 vai 88	9.0	7.4	6.4	4.5	3.7	3.2	2.9	2.6	2.4	2.3	2.1	2.0	1.9	1.8	1.6	1.4
15 vai 85	9.9	8.0	7.0	5.0	4.0	3.5	3.1	2.9	2.6	2.5	2.3	2.2	2.1	2.0	1.8	1.6
18 vai 82	10.7	8.7	7.5	5.3	4.4	3.8	3.4	3.0	2.9	2.7	2.5	2.4	2.3	2.2	1.9	1.7
20 vai 80	11.1	9.1	7.8	5.5	4.5	3.9	3.5	3.2	3.0	2.8	2.6	2.5	2.4	2.3	2.0	1.8
22 vai 78	11.5	9.4	8.1	5.7	4.7	4.1	3.6	3.3	3.1	2.9	2.7	2.6	2.5	2.4	2.1	1.8
25 vai 75	12.0	9.8	8.5	6.0	4.9	4.2	3.8	3.5	3.2	3.0	2.8	2.7	2.6	2.5	2.2	1.9
28 vai 72	12.5	10.2	8.8	6.2	5.1	4.4	3.9	3.6	3.3	3.1	2.9	2.8	2.7	2.5	2.3	2.0
30 vai 70	12.7	10.4	9.0	6.4	5.2	4.5	4.0	3.7	3.4	3.2	3.0	2.8	2.7	2.6	2.3	2.0
32 vai 68	12.9	10.6	9.1	6.5	5.3	4.6	4.1	3.7	3.5	3.2	3.1	2.9	2.8	2.6	2.4	2.1
35 vai 65	13.2	10.8	9.4	6.6	5.4	4.7	4.2	3.8	3.5	3.3	3.1	3.0	2.8	2.7	2.4	2.1
40 vai 60	13.6	11.1	9.6	6.8	5.5	4.8	4.3	3.9	3.6	3.4	3.2	3.0	2.9	2.8	2.5	2.2
45 vai 55	13.8	11.3	9.8	6.9	5.6	4.9	4.4	4.0	3.7	3.5	3.3	3.1	2.9	2.8	2.5	2.2
50 vai 50	13.9	11.3	9.8	6.9	5.7	4.9	4.4	4.0	3.7	3.5	3.3	3.1	3.0	2.8	2.5	2.2

Lai noteiktu statistisko mērījuma kļūdu, ir jāzina nesvērts respondentu skaits attiecīgajā grupā un rezultāts procentos. Izmantojot šos lielumus, tabulas attiecīgajā iedaļā var atrast statistiskās mērījuma kļūdas robežas + / - procentos ar 95% varbūtību.

Piemēram, ja pētījuma rezultātā no visiem aptaujātajiem Latvijas iedzīvotājiem (respondentu skaits n = 1000) tiek iegūta mērķa grupa 12.0%, kas pauž apstiprinošu attieksmi pret spriedumu vai izteikumu "X", tad ar 95% varbūtību mēs varam teikt, ka statistiskā mērījuma kļūda šeit ir + / - 2.0% robežās. No tā izriet, ka mērķa grupa, kura identificē sevi ar spriedumu vai izteikumu "X" ir no 10.0% līdz 14.0%.

GALVENIE SECINĀJUMI

Ievads

2004. gada jūnijā tika veikts otrais atkārtotais pētījums Latvijas uzņēmēju vidū, kura mērķis bija noskaidrot Latvijas ekonomiskā stāvokļa, dažādu tautsaimniecības nozaru vērtējumu tagadnē (salīdzinot ar iepriekšējiem 6 mēnešiem) un situācijas prognozes nākotnē (tuvākajos 6 mēnešos). Pētījuma mērķis ir izveidot vienotu rādītāju (PAREX indeksu (turpmāk tekstā PI)), kas ļauj novērtēt izmaiņas uzņēmēju viedokļos par ekonomisko stāvokli Latvijā.

Šāda veida aptauju paredzēts veikt reizi ceturksnī, katru reizi sniedzot iespēju izveidot PI un novērot tā iespējamās izmaiņas.

Katrā jautājumā tika izveidots īpašs Latvijas uzņēmēju noskaņojuma apakšindekss, kas tika iegūts reizinot respondentu atbildes ar īpašiem koeficientiem (skat. tabulu). Šī indeksa kalkulācijas pamatprincips ir sekojošs: atbilžu skaits „*samazinājās/ samazināsies*” tika reizinātas ar 0; „*nedaudz samazinājās/ nedaudz samazināsies*” – ar 25; „*nemainījās/ nemainīsies*” – ar 50; „*nedaudz pieauga/ nedaudz pieaugs*” – ar 75, savukārt atbildes „*pieauga/ pieaugs*” tika sareizinātas ar 100. Iegūtie dati katrā jautājumā tika izdalīti ar respondentu skaitu, kuri snieguši konkrētu vērtējumu (neņemot vērā atbildes „*nezinu/ grūti pateikt*”). Iegūtie tagadnes un nākotnes apakšindeksi tika saskaitīti un izdalīti ar 2.

Lai aprēķinātu Parex lietišķās aktivitātes indeksu (PI), katram izteikumam tika piešķirti īpaši svāri atkarībā no to nozīmības un objektivitātes uzņēmēju vērtējumos. Pēc tam šo indeksu summas (gan nākotnes, gan tagadnes) tika saskaitītas un izdalītas ar 2, tādējādi iegūstot vienotu PI indeksu. (skat. tabulu)

Īpat svars		Apakšindekss tagadnē ⁱ	Svērtais indekss tagadnē ⁱⁱ	Apakšindekss nākotnē	Svērtais indekss nākotnē
0.1	Vispārējā ekonomiskā aktivitāte valstī	51.85	5.18	58.94	5.89
0.1	Ekonomiskā aktivitāte Jūsu nozarē	51.46	5.15	59.26	5.93
0.075	Konkurence Jūsu nozarē	64.12	4.81	64.08	4.81
0.175	Jūsu uzņēmuma apgrozījums	53.60	9.38	59.33	10.38
0.15	Jūsu uzņēmuma rentabilitāte	50.75	7.61	54.86	8.23
0.1	Jūsu uzņēmuma finansiālais stāvoklis	50.38	5.04	55.35	5.53
0.15	Darbinieku skaits Jūsu uzņēmumā	51.34	7.70	55.74	8.36
0.15	Investīciju apjoms Jūsu uzņēmumā	53.41	8.01	55.60	8.34
			Tagadnes indekss Σ 52.88		Nākotnes indekss Σ 57.47

ⁱ Atbildes reizinātas ar koeficientu 0, 25, 50, 75 vai 100 (tas pats attiecas uz apakšindeksu nākotnē)

ⁱⁱ apakšindekss tagadnē reizināts ar attiecīgo svaru (tas pats attiecas uz apakšindeksu nākotnē)

Ja indekss (tāpat kā apakšindeksi) ir virs 50, tas liecina par zināmu optimismu (uzlabojās/ uzlabosies, palielinājās/ palielināsies) konkrētā jautājuma (vai vispārējās situācijas) vērtējumā, savukārt, ja tas nesasniedz 50 robežu, tad iespējams runāt par zināmu pesimismu (samazinājās/ samazināsies, pasliktinājās/ pasliktināsies).

Parex lietišķās aktivitātes indekss (PI)

Pētījuma pamatuzdevums bija iegūt vienotu indeksu, kas norādītu uz Latvijas uzņēmēju ekonomiskā stāvokļa vērtējumu Latvijā. Šī indeksa aprēķināšanas metode aprakstīta galveno secinājumu ievaddaļā. Šis ir otrais šāda veida pētījums, kas nozīmē, ka ir iespēja salīdzināt indeksa svārstības uz doto brīdi. 17. lapaspusē aplūkojamas PI un apakšindeksu svārstības kopš pagājušā ceturkšņa, savukārt 18. lapaspusē PI atspoguļots salīdzinot dažādas uzņēmēju grupas. Kopš 2004. gada marta, Parex indekss ir samazinājies par **-0.29**.

<u>PI martā</u>	PI (Tagadnes indeksu Σ 52.88 + Nākotnes indeksu Σ 57.47)/2	55.18	- 0.29
<u>PI jūnijā</u>	PI (Tagadnes indeksu Σ 52.71 + Nākotnes indeksu Σ 57.07)/2	54.89	

2004. gada jūnija indekss atsevišķās uzņēmēju grupās ir pieaudzis, bet dažās tas ir samazinājies kopš 2004. gada marta aptaujas. Salīdzinot dažādas nozares, nav vērojamas būtiskas atšķirības. Savukārt salīdzinot indeksu dažādās uzņēmumu apgrozījumu grupās ir redzams, ka situāciju kopumā negatīvāk vērtē vadītāji uzņēmumiem, kuros apgrozījums ir robežās no 25 000 – 49 000Ls (indekss ir samazinājies par -3.43). Mazo (apgrozījums līdz 10000Ls) uzņēmumu vadītāji situāciju kopumā novērtējuši nedaudz pozitīvāk kā iepriekšējā ceturksnī: indekss pieaudzis par +1.88. Tāpat arī lielo (apgrozījums vairāk par 200 000Ls) uzņēmumu vadītāji šajā brīdī situāciju vērtē pozitīvāk nekā iepriekš: indekss pieaudzis par +2.16.

Salīdzinot ar iepriekšējā ceturkšņa rezultātiem, visbūtiskākās izmaiņas ir vērojamas salīdzinot indeksus atkarībā no nodarbināto skaita uzņēmumā. Jāsecina, ka lielo uzņēmumu vadītājiem (nodarbināti vairāk kā 250 darbinieku) situācijas vērtējums kopumā ir ļoti būtiski uzlabojies – indekss šajā uzņēmēju grupā ir pieaudzis par +5.81, savukārt pārējo uzņēmumu vadītāju viedokļi ir atšķirīgi – tie gandrīz visur ir ar mīnusa zīmi salīdzinot ar iepriekšējo ceturksni.

Būtiski ir arī atzīmēt viedokļu atšķirības atkarībā no tā, kurā vietā ir dislocēts uzņēmums. Ja pilsētu, rajonu centru un lauku/ pagastu uzņēmēju vērtējumā indekss kopš pagājušā ceturkšņa ir samazinājies, tad mazpilsētu uzņēmēji situāciju kopumā novērtējuši pozitīvāk kā iepriekš – indekss šajā grupā palielinājies par +2.26.

Vispārējā ekonomiskā aktivitāte valstī (lpp. 19)

Vērtējot valsts ekonomisko situāciju, Latvijas uzņēmēji to novērtējuši līdzīgi kā iepriekšējā ceturksnī: 2004. gada martā tā apakšindekss sastādīja 55.39, bet 2004. gada jūnijā tas ir 55.85, tātad pieaudzis par +0.46.

Būtiskākas atšķirības vērojamas dažādās uzņēmēju grupās, piemēram, dažādu nozaru uzņēmēju vidū. Salīdzinot iegūtos datus dažādās attīstības nozarēs ir redzams, ka uzņēmumi vadītāji, kuri nodarbināti industrijā, situāciju uz šo brīdi vērtē sliktāk kā iepriekšējā ceturksnī. Apakšindekss šajā uzņēmēju grupā ir pazeminājies par -5.62. Citās nozarēs salīdzinot ar 2004. gada martu tas ir pieaudzis.

Tāpat atšķirības vērojamas salīdzinot apakšindeksus atkarībā no uzņēmuma apgrozījuma. Uzņēmumos, kuros apgrozījums ir līdz 10 000Ls gadā ir vērojams optimisms salīdzinot situāciju ar iepriekšējo ceturksni: apakšindekss šajā uzņēmēju grupā ir pieaudzis par +7.06 (!), savukārt, uzņēmumos, kuru apgrozījums ir no 10 000Ls līdz 24 999Ls, indekss ir samazinājies par -4.18. citās grupās atkarībā no uzņēmuma apgrozījuma nav vērojamas ļoti izteiktas apakšindeksa svārstības.

Ļoti izteiktas atšķirības vērojamas salīdzinot apakšindeksus atkarībā no nodarbināto skaita uzņēmumā. Vispārējo ekonomisko aktivitāti valstī, salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni pozitīvāk ir novērtējuši lielo uzņēmumu (vairāk kā 250 nodarbināto) vadītāji: ja 2004. gada martā apakšindekss bija 56.66, tad 2004. gada jūnijā šīs uzņēmēju grupas vērtējums situācijai ir 68.33 (indekss palielinājies par +11.67!). Atšķirīgi situāciju valstī vērtē uzņēmumu vadītāji, kuru uzņēmumā ir nodarbināti 50 – 99 darbinieku: indekss samazinājies par -5.68. Tāpat apakšindekss ir krities uzņēmēju vidū, kuri vada uzņēmumus ar 100 – 249 darbiniekiem: apakšindekss krities par -5.50.

Vispārējo ekonomisko situāciju valstī pozitīvāk kā iepriekšējā ceturksnī ir vērtējuši Latgales (+4.09) un Zemgales (+1.76) reģionu uzņēmēji. Negatīvāk situāciju vērtē Vidzemes (-3.00) un Kurzemes (-1.15) reģionu uzņēmēji. Tāpat vērojamas atšķirības uzskatos atkarībā no tā, cik apdzīvotā vietā atrodas uzņēmums. Ceturkšņa laikā ir palielinājies mazpilsētu (+3.21) un pagastu/ lauku (+2.24) uzņēmēju apakšindekss vērtējumam par vispārējo ekonomisko situāciju valstī.

Pārējās uzņēmēju grupās izmaiņas apakšindeksos, salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni, ir ļoti nelielas.

Vispārējā ekonomiskā aktivitāte nozarē (lpp. 20)

Apakšindekss par ekonomisko aktivitāti nozarē trijos mēnešos ir palielinājies par +0.46 (2004. gada martā: 55.39; 2004. gada jūnijā: 55.85).

Aplūkojot apakšindeksus dažādās nozarēs ir redzams, ka vislielākās izmaiņas ceturkšņa laikā vērojamas būvniecības nozares pārstāvju vidū: apakšindekss ir samazinājies par – 5.17, tāpat situāciju nozarē negatīvāk vērtē industrijas (-2.69) un tirdzniecības (-1.34) sektorā strādājošie uzņēmumu vadītāji. Interesanti, ka uzņēmumos ar apgrozījumu zem 10 000Ls situācija vērtēta optimistiskāk kā pirms ceturkšņa (apakšindekss pieaudzis par +3.14), bet uzņēmumos, kur apgrozījums ir 10 000 – 24 000Ls vērojams pretējs viedoklis (apakšindekss pazeminājies par -3.31).

Tieši lielo uzņēmumu (kuros nodarbināti vairāk kā 250 darbinieku) vadītāji ir tie, kas ievērojami pozitīvāk kā pirms ceturkšņa novērtējuši ekonomisko aktivitāti pa nozarēm. Ja 2004. gada martā šīs grupas apakšindekss sastādīja 57.16, tad 2004. gada jūnijā tas jau sasniedz 67.38 (+10.22!), kas liecina par izteiktu optimismu šajā jautājumā. Salīdzinot rādītājus atkarībā no nodarbināto skaita uzņēmumā, jāsecina, ka visur izmaiņas vērtējamās kā pozitīvas – vienīgais izņēmums ir mazo uzņēmumu (1 – 5 darbinieki) vadītāji: apakšindekss ceturkšņa laikā ir pazeminājies par –1.74.

Ja uzņēmumu vadītāju vidū, kuru uzņēmumos pārstāvēti tikai vietējie vai vietējie un ārzemju kapitāli, apakšindekss par ekonomisko aktivitāti nozarē kopš pagājušā ceturkšņa ir nedaudz uzlabojies, tad vadītāju vidū, kuru uzņēmumos ir tikai ārzemju kapitāli – apakšindekss ir pazeminājies par -1.92.

Izmaiņas vērtējumā ceturkšņa laikā vērojamas arī salīdzinot uzņēmējus dažādos Latvijas reģionos: ja Vidzemes, Kurzemes un Zemgales vadītāju vidū vērtējums ir kļuvis nedaudz negatīvāks, tad Rīgas un Latgales uzņēmēju vidū, apakšindekss vērojamas ar pluss zīmi (Rīga: +1.87; Latgale: +1.86). Pilsētas uzņēmēju vidū apakšindekss pieaudzis par +1.01, rajonu centros esošie uzņēmumu vadītāji situāciju arī novērtējuši nedaudz pozitīvāk kā iepriekšējā ceturksnī (+1.59), bet mazpilsētu uzņēmēju vidū apakšindekss pieaudzis pat par 2.20. Atšķirīgi aktivitāti nozarē vērtē tie uzņēmumu vadītāji, kuri atrodas pagastos vai laukos – viņu vidū apakšindekss kopš pagājušā ceturkšņa pazeminājies par – 2.11.

Nozares konkurences vērtējums (lpp. 21)

Kopumā Latvijas uzņēmumu vadītāju vērtējums par konkurenci savā nozarē kopš pagājušā ceturkšņa ir nedaudz pazeminājies: ja 2004. gada marta apakšindekss šajā jautājumā bija 64.10, tad 2004. gada jūnijā tas ir 63.58, kas ir par 0.52 mazāk kā iepriekš.

Salīdzinot dažādas nozares, ir redzams, ka tirdzniecības, būvniecības un pakalpojumu sfērā apakšindekss ir bez būtiskām izmaiņām. Tas ievērojami samazinājies industrijas nozarē: ceturkšņa laikā tas krities par -4.83.

Atšķirīgi viedokļi uzņēmējiem vērtējot konkurenci nozarē ir arī atkarībā no uzņēmuma apgrozījuma. Uzņēmumu vadītāji, kuri vada uzņēmumu ar ikgadējo apgrozījumu līdz 10 000Ls ir vienīgi, kas izmaiņas nozares konkurencē vērtē kā drīzāk pozitīvas (+1.17). Vislielākās izmaiņas apakšindeksos šajā grupā vērojamas uzņēmēju vidū, kuru uzņēmuma apgrozījumā ir 10 000Ls – 24 000Ls: apakšindekss samazinājies par 5.38. Tāpat arī uzņēmumu apgrozījumu grupā 25 000Ls – 49 000Ls apakšindekss ir ar mīnus zīmi: -3.36. Uzņēmumos ar apgrozījumu virs 50 000Ls būtiskas izmaiņas pēdējā ceturkšņa laikā nav vērojamas.

Konkurenci nozarē negatīvāk kā iepriekšējā ceturksnī novērtējuši tieši ļoti mazo (līdz 5 nodarbinātiem) un ļoti lielo (vairāk kā 250 nodarbināto) uzņēmumu vadītāji: respektīvi -3.54 un – 2.00. Pārējās grupās, salīdzinot nodarbināto skaitu, būtiskas izmaiņas nav vērojamas.

Lai kādi kapitāli arī netiktu pārstāvēti uzņēmumā, apakšindekss par konkurenci nozarē kopš pagājušā ceturkšņa ir ar mīnus zīmi – īpaši uzņēmēju vidū, kuru uzņēmumos pārstāvēti tikai ārzemju kapitāli (-1.69).

Tieši Vidzemes reģiona uzņēmēji konkurences izmaiņas nozarē vērtē negatīvāk kā citos reģionos – kopš pagājušā ceturkšņa apakšindekss samazinājies par 5.84. Arī Zemgalē apakšindekss ir ar mīnus zīmi: -2.29, tāpat kā Kurzemē: -1.54. Latgales uzņēmēji konkurenci nozarē, salīdzinot to ar iepriekšējiem trīs mēnešiem, novērtējuši pozitīvāk: +1.09.

Uzņēmuma apgrozījuma vērtējums (lpp. 22)

Kopš 2004. gada marta aptaujas arī uzņēmuma apgrozījuma apakšindekss kopumā ir nedaudz krities: no 56.46 tas pazeminājies 2004. gada jūnijā uz 55.99 (-0.47).

Uzņēmuma apgrozījumu kā pieaugošu novērtējuši uzņēmumu vadītāji, kuri darbojas industrijas sfērā (+3.77), savukārt tirdzniecības, būvniecības un pakalpojumu jomā apakšindekss ir nedaudz samazinājies (nepārsniedzot -1.72). Uzņēmuma apgrozījums pēdējā ceturkšņa laikā pieaudzis arī uzņēmējiem, kuru uzņēmumu apgrozījums ir līdz 10 000Ls (+3.34), kā arī uzņēmumos, kuros apgrozījums pārsniedz 250 000Ls.

Salīdzinot apakšindeksus atkarībā no nodarbināto skaita uzņēmumos, jāsecina, ka tieši lielajiem uzņēmumiem (nodarbināti vairāk kā 250 darbinieku) uzņēmuma apgrozījums ir stipri pieaudzis pēdējā ceturkšņa laikā (+10.11!).

Uzņēmuma rentabilitātes vērtējums (lpp. 23)

Kopš 2004. gada marta samazinājies ir arī apakšindekss uzņēmumu rentabilitātes vērtējumam, ja iepriekš tas bija 52.80, tad uz šo brīdi tas nokritis uz 51.71 (-1.09).

Aplūkojot apakšindeksus dažādās nozarēs ir redzams, ka uzņēmuma rentabilitātes vērtējums pēdējā ceturkšņa laikā visstiprāk mainījies ir tieši pakalpojumu sfērā – tas samazinājies par 2.83. Tirdzniecībā tas nokritis par -0.81, būvniecībā: -0.29, savukārt industrijas nozares pārstāvju vidū apakšindekss ir palielinājies par +0.71.

Salīdzinot apakšindeksus atkarībā no uzņēmuma apgrozījuma lieluma, dati liecina, ka vislielākās izmaiņas vērojamas tieši uzņēmēju grupā ar ikgadējo apgrozījumu robežās no 25 000Ls – 49 000Ls – apakšindekss ir nokritis no 58.76 uz 48.01 (-10.66).

Lai kāds arī būtu uzņēmumā pārstāvētais kapitāls, vadītāji šādā salīdzinājumā uzņēmuma rentabilitāti vērtē ar negatīvu izteiksmi salīdzinot to ar iepriekšējo ceturksni. Dažādos Latvijas reģionos nav izteiktas atšķirības apakšindeksos, tāpat kā salīdzinot dažāda tipa apdzīvotas vietas.

Uzņēmuma finansiālā stāvokļa vērtējums (lpp. 24)

Uzņēmuma finansiālā stāvokļa vērtējuma apakšindekss 2004. gada jūnijā (52.55) ir nedaudz krities kopš 2004. gada marta (52.86): par -0.31. Jāatzīmē, ka šis ir viens no rādītājiem, kurš ceturkšņa laikā mainījies vismazāk salīdzinājumā ar citiem.

Apakšindeksu svārstības vērojamas aplūkojot datus dažādās uzņēmumu darbības nozarēs. Tikai industrijā esošie uzņēmuma vadītāji apliecina, ka uzņēmuma finansiālais stāvoklis pēdējā ceturkšņa laikā ir nedaudz uzlabojies: apakšindekss ir palielinājies par +1.39. Pārējās nozarēs tas ir ar mīnus zīmi: tirdzniecībā -0.29; būvniecībā -0.04, bet pakalpojumu sfērā -1.38.

Izmaiņas apakšindeksos kopš pēdējiem trīs mēnešiem vērojamas arī atkarībā no uzņēmuma apgrozījuma lieluma. Apakšindekss ievērojami krities uzņēmumos, kuru apgrozījums ir no 25 000 - 49 000Ls: -7.01. Savukārt uzņēmumos, kuru apgrozījums ir vairāk kā 250 000Ls apakšindekss ir pieaudzis par +1.63, tāpat rādītājs pieaudzis uzņēmumos, kuru apgrozījums ir robežās no 10 000 – 24 -999Ls: +1.28.

Atšķirīgas ir apakšindekss svārstības arī atkarībā no nodarbināto skaita uzņēmumā. Tā piemēram, uzņēmumos, kuros nodarbināti vairāk kā 250 darbinieku uzņēmuma finansiālā stāvokļa apakšindekss ir pieaudzis pa +5.06, bet uzņēmumos, kur nodarbināti 100 – 249

darbinieku, tas ceturkšņa laikā krities par -2.83, tāpat kā uzņēmumos, kur strādā no 50 -99 darbinieku (-2.82)

Uzņēmuma finansiālā stāvokļa apakšindekss trīs mēnešu laikā ir krities Zemgales uzņēmēju vidū par -3.95, savukārt Vidzemes reģionā tas pieaudzis par +2.42, Kurzemes reģionā par +1.54.

Salīdzinot pilsētu, rajonu centru, lauku/ pagastu un mazpilsētu uzņēmējus ir redzams, ka mazpilsētu uzņēmēju vidū trīs mēnešu laikā ir pieaudzis uzņēmuma finansiālā stāvokļa apakšindekss: +4.70.

Darbinieku skaits uzņēmumā (lpp. 25)

Tāpat kā uzņēmuma finansiālā stāvokļa apakšindekss, arī darbinieku skaita rādītājs ceturkšņa laikā ir ļoti minimāli mainījies: no 2004. gada marta 53.54 tas nokrities uz 52.55 2004. gada jūnijā (-0.31).

Arī dažādās uzņēmēju apakšgrupās salīdzinoši nav vērojamas būtiskas izmaiņas kopš pagājušā ceturkšņa, kas ļauj secināt, ka darbinieku skaits uzņēmumā nav būtiski mainījies kopš 2004. gada marta. Visbūtiskākās atšķirības vērojamas aplūkojot uzņēmēju viedokļus atkarībā no nodarbināto skaita uzņēmumā. Uzņēmumos, kur nodarbināti no 100 līdz 249 darbinieku apakšindekss ir pieaudzis par +2.38, tad uzņēmumos, kur nodarbināti vairāk kā 250 – apakšindekss ir krities no 52.51 2004. gada martā uz 48.68 2004. gada jūnijā (-3.83). tāpat nodarbināto skaita apakšindekss mainās atkarībā no tā, kādi ir uzņēmumā pārstāvētie kapitāli. Apakšindekss ir nedaudz samazinājies uzņēmumos, kuros vērojami tikai ārzemju kapitāli (-2.12), bet uzņēmumos ar tikai vietējo kapitālu indekss praktiski nav mainījies (+0.13), tāpat tas tikai nedaudz palielinājies uzņēmumos, kur pārstāvēti gan vietējie, gan ārvalstu kapitāli (+0.87).

Investīciju apjoms uzņēmumā (lpp. 26)

Vērtējot investīciju apjomu uzņēmumā pēdējā ceturkšņa laikā vērojams, ka apakšindekss no 2004. gada marta (54.50) ir pazeminājies 2004. gada jūnijā (53.64) par -0.68.

Saskaņā ar pētījuma datiem, tieši uzņēmumos ar apgrozījumu līdz 10 000Ls investīciju apjoms pēdējo trīs mēnešu laikā ir pieaudzis (+3.85), savukārt uzņēmumos, kur apgrozījums ir no 50 000Ls līdz 200 000Ls apakšindekss ir samazinājies par -2.56.

Salīdzinot apakšindeksus atkarībā no nodarbināto skaita uzņēmumā ļoti būtiskas izmaiņas vērojamas to uzņēmēju uzskatos, kuri nodarbina vairāk kā 250 darbiniekus – ja 2004. gada marta apakšindekss investīciju apjomam uzņēmumā bija 52.56, tad 2004. gada jūnijā tas jau sasniedz 63.82 (+11.26!). Citās grupās pēc nodarbināto skaita apakšindekss ir

nedaudz krities – vizizteiktāk izmaiņas vērojamas to uzņēmēju vidū, kuri nodarbina 50 – 99 (-4.19) un 11 – 25 darbiniekus (-4.46).

Investīciju apjoms uzņēmumā samazinājies arī uzņēmējiem, kuru uzņēmumos pārstāvēti tikai ārzemju kapitāli: ja 2004. gada martā apakšindekss sastādīja 60.94, tad 2004. gada jūnijā tas nokrities uz 56.98 (-3.96).

Apakšindeksi ir atšķirīgi arī atkarībā no tā, kurā Latvijas reģionā atrodas uzņēmums. Ja Rīgā (-1.40), Kurzemē (-0.31) un Latgalē (-2.01) tas ir mazāks kā iepriekšējā ceturksnī, tad Vidzemē (+0.42) un Zemgalē (+2.14) tas ir pieaudzis salīdzinot ar 2004. gada martu.

Kopš pagājušā ceturkšņa izmaiņas apakšindeksos par investīciju apjoma vērtējumu ir vērojamas arī salīdzinot to, kāda tipa apdzīvotā vietā atrodas uzņēmums. Interesanti, ka tieši mazpilsētās investīciju apjoms uzņēmumos ir visievērojamāk pieaudzis pēdējo trīs mēnešu laikā (+4.01). Citur tas nedaudz ir samazinājies.

Uzņēmumu ieguvumu/ zaudējumu vērtējums pēc Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā (lpp.27,28,29)

Viens no aptaujas mērķiem bija noskaidrot Latvijas uzņēmēju viedokli par to, vai Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā uzņēmumam ir devusi vairāk jaunas papildus iespējas, vai arī tieši otrādi – papildus grūtības. Gandrīz 1/3 (30%) aptaujāto uzskata, ka Latvijas pievienošanās Eiropas Savienībai neko nav mainījusi uzņēmumam – uzņēmums neko nav ieguvis un neko nav arī zaudējis. To uzņēmēju vidū, kuri uzskata, ka kaut kas ir mainījies kopš 1. maija, vairāk ir tādu, kuriem šīs pārmaiņas radījušas dažāda rakstura grūtības (40%), bet tikai 24% aptaujas dalībnieku atzīst, ka līdz ar Latvijas pievienošanos ES ir radušās vairāk papildus iespēju. 6% uzņēmēju bija grūtības novērtēt izmaiņas uzņēmumā saistībā ar pievienošanos ES.

Saskaņā ar aptaujas datiem 41% aptaujāto Latvijas uzņēmumu vadītāju ir saskārušies ar kādām neplānotām problēmām, kas saistītas ar Latvijas iestāšanos Eiropas Savienībā. 56% nekādas neplānotas problēmas sava uzņēmuma darbībā nav novērojuši, bet 3% bija grūtības novērtēt situāciju.

SKDS, 2004.gada jūnijs

Labdien,

Jums zvana un es pārstāvu pētījumu centru SKDS, šobrīd mēs sadarbībā ar PAREX banku veicam regulāru uzņēmēju aptauju par ekonomiskās situācijas vērtējumu gan valstī kopumā, gan atsevišķās tautsaimniecības nozarēs, gan Jūsu uzņēmumā. Vai es varētu runāt ar Jūsu uzņēmuma vadītāju?

Ja nē → noskaidrot iespējamo pārzvanīšanas laiku vai telefona numuru uz kuru būtu iespējams pārzvanīt!

Ja jā → Jums zvana un es pārstāvu pētījumu centru SKDS, šobrīd mēs sadarbībā ar PAREX banku veicam uzņēmēju aptauju par ekonomiskās situācijas vērtējumu gan valstī kopumā, gan atsevišķās tautsaimniecības nozarēs, gan Jūsu uzņēmumā.

Ja runā jau ar vadītāju → Pētījuma mērķis ir reizi ceturksnī aptaujāt 750 dažādu nozaru uzņēmumu vadītājus no visas Latvijas, tā, lai varētu pēc iespējas precīzāk novērtēt šīs ekonomiskās izmaiņas un no iegūtajiem datiem izveidot speciālus indeksus. Jūsu uzņēmums aptaujai tika izvēlēts pēc nejaušās izlases principa un mēs būtu ļoti pateicīgi, ja Jūs piekristu atbildēt uz dažiem jautājumiem. Intervija ir ļoti īsa, tā nepārsniegs 5 minūtes. Mēs garantējam Jūsu atbildžu anonimitāti un to, ka dati tiks izmantoti tikai apkopotā veidā. Vai Jūs piekristu piedalīties šajā pētījumā? Par piedalīšanos aptaujā, mēs Jums piedāvājam ekskluzīvu iespēju saņemt apkopotus pētījuma rezultātus elektroniskā veidā!

Ja nepiekrīt laika trūkuma dēļ → pajautāt: „Varbūt Jums ērtāk būtu aizpildīt anketu pašam ar interneta palīdzību?” **ja jā** → „Mēs garantējam to, ka Jūsu e – pasta adrese tiks izmantota tikai un vienīgi pētījuma mērķiem, tā netiks nevienam izpausta un uz to netiks nosūtīti nekādi citi materiāli, kas neskar šo pētījumu!” Pierakstīt e – pasta adresi.

1. Sakiet, lūdzu, vai, Jūsprāt, šobrīd salīdzinot ar iepriekšējiem 6 mēnešiem ?

		Ir ievērojami samazinājies (-usies)	Ir nedaudz samazinājies (-usies)	Nav mainījies (-usies)	Ir nedaudz pieaudzis (-gusi)	Ir ievērojami pieaudzis (-gusi)	Grūti pateikt
1	Vispārējā ekonomiskā aktivitāte valstī	1	2	3	4	5	8
2	Ekonomiskā aktivitāte Jūsu nozarē	1	2	3	4	5	8
3	Konkurence Jūsu nozarē	1	2	3	4	5	8
4	Jūsu uzņēmuma apgrozījums	1	2	3	4	5	8
5	Jūsu uzņēmuma rentabilitāte	1	2	3	4	5	8
		Ir ievērojami pasliktinājies	Ir nedaudz pasliktinājies	Nav mainījies	Ir nedaudz uzlabojies	Ir ievērojami uzlabojies	Grūti pateikt
6	Jūsu uzņēmuma finansiālais stāvoklis	1	2	3	4	5	8
		Ir ievērojami samazinājies	Ir nedaudz samazinājies	Nav mainījies	Ir nedaudz pieaudzis	Ir ievērojami pieaudzis	Grūti pateikt
7	Darbinieku skaits Jūsu uzņēmumā	1	2	3	4	5	8
8	Investīciju apjoms Jūsu uzņēmumā	1	2	3	4	5	8

2. Sakiet, lūdzu, vai, Jūsaprāt, nākamajos 6 mēnešos...

		levērojami samazināšies	Nedaudz samazināšies	Nemainīsies	Nedaudz pieaugs	levērojami pieaugs	Grūti pateikt
1	Vispārējā ekonomiskā aktivitāte valstī	1	2	3	4	5	8
2	Ekonomiskā aktivitāte Jūsu nozarē	1	2	3	4	5	8
3	Konkurence Jūsu nozarē	1	2	3	4	5	8
4	Jūsu uzņēmuma apgrozījums	1	2	3	4	5	8
5	Jūsu uzņēmuma rentabilitāte	1	2	3	4	5	8
		levērojami pasliktināšies	Nedaudz pasliktināšies	Nemainīsies	Nedaudz uzlabosies	levērojami uzlabosies	Grūti pateikt
6	Jūsu uzņēmuma finansiālais stāvoklis	1	2	3	4	5	8
		levērojami samazināšies	Nedaudz samazināšies	Nemainīsies	Nedaudz pieaugs	levērojami pieaugs	Grūti pateikt
7	Darbinieku skaits Jūsu uzņēmumā	1	2	3	4	5	8
8	Investīciju apjoms Jūsu uzņēmumā	1	2	3	4	5	8

3. Lūdzu, novērtējiet, ko Jūsu uzņēmumam vairāk ir devusi Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā?

Vairāk papildus iespēju	1
Vairāk dažāda rakstura grūtību	2
Neko nav mainījusi	3
Nezinu/ Grūti pateikt	8

4. Vai kopš 1. maija Jūs/ Jūsu uzņēmums ir saskāries ar kādām neplānotām problēmām, kas saistītas ar Latvijas iestāšanos Eiropas Savienībā?

Jā	1
Nē	2
Nezinu/ Grūti pateikt	8

Intervijas nobeigumā, lūdzu, sniedziet datus par uzņēmumu

6. Sakiet, lūdzu, kurā Latvijas reģionā atrodas Jūsu uzņēmums?

Rīga	1	Pāriet pie 8 jautājuma
Vidzeme	2	Pāriet pie 7 jautājuma
Kurzeme	3	Pāriet pie 7 jautājuma
Zemgale	4	Pāriet pie 7 jautājuma
Latgale	5	Pāriet pie 7 jautājuma

7. Sakiet, lūdzu, kurā pilsētā atrodas Jūsu uzņēmums?

Republikas 6 lielākās pilsētas (Jelgava, Daugavpils, Jūrmala, Ventspils, Rēzekne, Liepāja)	1
Rajonu centri	2
Mazpilsētas	3
Pagasti/ lauki	4

Lūdzu, sniedziet datus par Jūsu uzņēmuma apgrozījumu un darbinieku skaitu! Vēlamies vēlreiz atgādināt, ka šie dati tiks izmantoti tikai un vienīgi pētījuma mērķim apkopotā veidā.

8. Sakiet, lūdzu, kāds bija Jūsu uzņēmuma apgrozījums latos pēdējā finanšu gada laikā? Vismaz apmēram!

Intervētājam: pierakstīt, lūdzu | _____ |

9. Sakiet, lūdzu, cik darbinieku ir Jūsu uzņēmumā? Vismaz aptuvens skaits!

Intervētājam: pierakstīt, lūdzu | _____ |

10. Sakiet, lūdzu, kādi kapitāli ir pārstāvēti Jūsu uzņēmumā?

Uzņēmumā ir pārstāvēts tikai vietējais kapitāls	1
Uzņēmumā ir pārstāvēts gan vietējais kapitāls, gan ārzemju kapitāls	2
Uzņēmumā ir pārstāvēts tikai ārzemju kapitāls	3

11. Vai Jūs piekrīst, ka mēs ar Jums sazināties pēc 3 mēnešiem un Jūs vēlreiz atbildētu uz šiem jautājumiem?

Jā	1	Pāriet pie 12 jautājuma
Nē	2	Pāriet pie 13. jautājuma

12. Sakiet, lūdzu, vai nākamās aptaujas laikā (pēc 3 mēnešiem) Jums būtu ērtāk, ja mēs Jums:

Piezvanītu	1	Pāriet pie 13. jautājuma
Nosūtītu adresi aptaujai internetā, kur Jūs aizpildītu anketu brīdī, kad tas Jums ir ērti	2	Pāriet pie 13 jautājuma

13. Sakiet, lūdzu, vai Jūs vēlētos saņemt aptaujas apkopojumu elektroniskā veidā?

Jā	1	Pāriet pie 14 jautājuma
Nē	2	Ja 12. jautājumā atzīmēta atbilde 1 (piezvanītu)/ vai 11. jautājumā atzīmēta atbilde 2 („nē”), tad interviju beigt!

14. Vēlos uzsvērt, ka Jūsu e – pasta adrese tiks izmantota tikai un vienīgi pētījuma mērķiem, tā netiks izpausta un nodota tālāk, kā arī mēs garantējam to, ka netiks sūtīti nekādi citi materiāli kā vienīgi norāde uz mūsu aptaujas interneta adresi. Vai jūs, lūdzu, nosauktu savu adresi?

| _____ |

Paldies par laiku, ko veltījāt atbildot uz mūsu jautājumiem!